F. Watuseke

Een waruga en een waruga-deksel in Oud-Tondano

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 121 (1965), no: 4, Leiden, 467-468

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

KORTE MEDEDELINGEN

EEN WARUGA EN EEN WARUGA-DEKSEL IN OUD-TONDANO

Een *waruga* is een vierhoekig stenen kistgraf, gehouwen uit een soort puimsteentuf (trachiet), *ipëla* in het Tondano, waarin het lijk in hurkhouding werd geplaatst. Het bijzetten van doden in *waruga*'s is sinds de eerste helft van de 19de eeuw niet meer in gebruik.

De hierbij afgebeelde *waruga* (foto's 1 en 2) staat in Oud-Tondano (Minawanua) in een *waruga*-kompleks en behoort door zijn rijke en fraaie versiering tot de zeldzaamheden in Tondano. Helaas zijn twee der zijvlakken (achter- en rechtervlak op foto 1) zwaar beschadigd.

Op het voorvlak (foto 1) bevindt zich een antropomorfe figuur in hurkhouding, met de benen iets uit elkaar, en met een *turing* (uit twee rechtop staande krullen bestaande hoofdtooi) op het hoofd, waarvan de bovenste krullen naar buiten en de onderste naar binnen gebogen zijn. De rechterhand houdt een hakmes (*pěpatil*) en de linkerhand een schild (*kělung*) vast. Rechts boven en onder de figuur zijn zonnebloem-motieven aangebracht. Langs de beide verticale randen is een dubbel spiraalmotief en horizontaal langs de bovenrand een geometrisch ornament. Tussen dit ornament en de dubbele spiralen zijn twee kleine rondjes met een kruis erin.

Naast de *waruga* ligt, ondersteboven, een *waruga*-deksel (*ěng kěkělēw ěm baruğa*). Het is van binnen enigszins uitgehouwen.

Op het op foto 2 afgebeelde vlak (het linkerzijvlak op foto 1) staat eveneens een antropomorfe figuur. Deze is iets meer rudimentair dan die op het andere vlak, maar het gelaat is hier duidelijker. De ogen hebben de vorm van knoppen, en de wenkbrauwen en de neus vormen een lijn, zoals dat ook voorkomt op de Minahassische priesterstaven. Ook deze figuur heeft een *turing* op het hoofd. Hij zit in hurkhouding met opgeheven handen.

Langs de bovenrand is weer een geometrisch ornament en langs de zijranden een, iets eenvoudiger, dubbel spiraalmotief. Tussen deze spiralen en de menselijke figuur is een ornament bestaande uit 6 kruisen

(lijkend op klaverblaadjes van vier) met horizontale streepjes er tussen.

De hoogte van de *waruga* tot op de grond is 102 cm, de breedte langs de bovenrand 82 cm.

Een paar honderd meter ten zuidoosten van deze *waruga*, dichtbij de oever van de westelijke zijtak van de Tondano-rivier, ligt een *waruga*-deksel (foto 3), dat door zijn bijzondere versiering eveneens een zeldzaamheid is in het Tondanose.

Het deksel van een *waruga* heeft altijd de vorm van een Minahassisch atappen zadeldak. Op de Tondanose *waruga*'s worden de rissen en de stapeling van de atap duidelijk weergegeven en zijn verticale banen met motieven aangebracht, in dit geval vijf in aantal. Deze banen stellen waarschijnlijk de daksparren voor, hoewel deze in werkelijkheid zich onder de atap bevinden. De twee buitenste banen hebben binnen de kantlijnen een motief van aan elkaar geregen bladeren, de twee volgende banen een motief van boven elkaar gelegen cirkels en de binnenste baan een kettingmotief.

Op de nok is een diermotief aangebracht, wat in het Tondanose een zeldzaamheid is. Het bestaat uit twee, met de achterkant naar elkaar toe gerichte dieren, die de *langgou* (dwergbuffel, *Anoa depressicornis*) voorstellen. De vier poten en de hoeven zijn duidelijk te zien. Op de flanken zijn de ribben weergegeven. Bij het linkerdier ziet men het oor en de open bek. Bij het rechterdier is dit gedeelte beschadigd. Tussen de beide dieren is een mensenhoofdmotief, zoals dat meestal is aangebracht op de Minahassische priesterstaf: de ogen hebben de vorm van knoppen en de mond die van een halve maan (vgl. C. H. M. Heeren-Palm, de Minahassische Priesterstaf, TBG 85, 1952, p. 310-321). De hoofdversiering is minder duidelijk. Het bovenste gedeelte is beschadigd.

De noklengte is 118 cm, de hoogtelijn 60 cm, de breedte van de bodem 97 cm en de rechte afstand van de nok tot de zijrand van de bodem (de opgaande lijn van de driehoek) 80 cm.

F. S. WATUSEKE

DE MYTHISCHE ACHTERGROND VAN DE KÈN ANGROK-LEGENDE

Het hiernavolgende heeft ten doel enkele aanvullingen te geven op mijn voor de Kon. Nederl. Akademie van Wetenschappen gehouden voordracht met de bovengenoemde titel, gepubliceerd in de reeks